

Ireneusz Wolwiak

doktor nauk prawnych, adiunkt, Instytut Nauk Prawnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Śląski w Katowicach, sędzia
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6894-058X>

Czy można przyjąć skutek doręczenia względem pełnomocnika, który nie złożył wniosku o założenie konta w portalu informacyjnym dla zapoznania się z treścią pisma sądowego?

Słowa kluczowe: *postępowanie cywilne, pełnomocnik, doręczenie, pismo sądowe, system teleinformatyczny*

1. W ustawie o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹ zawarto przepisy szczególne związane z czynnościami podejmowanymi w rozpoznawaniu spraw w postępowaniu cywilnym. Ustawą z 28.05.2021 r.² dokonano zmian w postanowieniach tej ustawy, w tym wprowadzono przepisy o doręczeniu pism sądowych. Przewidziano, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich doręczenie pisma sądowego dla adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego, jak również dla Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej nastąpi poprzez umieszczenie jego treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu pism sądowych, a określonym jako portal informacyjny.

Zarazem przepis art. 15zsz⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 wprowadza nakaz zachowania sądu sprowadzający się do doręczenia w ten sposób wszystkich pism sądowych z wyłączeniem jedynie tych, które są doręczane wraz z odpisami pism procesowych oraz innymi dokumentami pochodzącymi od osób trzecich. Doręczenie sprowadza się w istocie do

¹ Ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm.), dalej – ustawa COVID-19.

² Ustawa z 28.05.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1090).

umieszczenia treści pisma w portalu informacyjnym jako systemie teleinformatycznym, umożliwiając fachowemu pełnomocnikowi zapoznanie się z nią w postaci elektronicznej.

Ustawa przewiduje przy tym, że doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe właściwe dla doręczenia pisma sądowego zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (art. 15zsz⁹ ust. 4 ustawy COVID-19). Jednocześnie wprowadza ona skutek doręczenia pisma, z którym pełnomocnik nie zapozna się w terminie 14 dni od umieszczenia go w portalu informacyjnym (art. 15zsz⁹ ust. 3 ustawy COVID-19). Aby jednak takie zapoznanie się było możliwe, pełnomocnik powinien mieć dostęp do portalu informacyjnego. Jest on możliwy po założeniu przez niego konta zgodnie z wymaganiami odpowiedniego regulaminu wydanego przez prezesa sądu. Choć faktycznie sprowadza się to do odrębnego konta dla sądów w obszarze właściwości odpowiedniego sądu apelacyjnego i uzyskaniu bezpośredniego dostępu do poszczególnej sprawy. Powstaje w związku z tym zagadnienie przyjęcia skutku doręczenia pisma umieszczonego w portalu informacyjnym, gdy pełnomocnik nie zapoznał się z jego treścią z uwagi na brak założonego konta.

2. Ustawodawca wskazuje, jak zaznaczono, że doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe właściwe dla doręczenia pisma sądowego (art. 15zsz⁹ ust. 4 ustawy COVID-19). Skutek ten następuje z chwilą zapoznania się przez pełnomocnika z pismem albo z upływem 14 dni od dnia jego umieszczenia w portalu informacyjnym (art. 15zsz⁹ ust. 3 ustawy COVID-19). Nie ma jednak w art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19 jakiegokolwiek postanowienia odnoszącego się do powinności założenia konta w portalu informacyjnym przez zawodowego pełnomocnika³. Wypadnie od razu zaznaczyć, że nie ma takiego obowiązku także w art. 9 § 1 zd. 3 k.p.c.⁴ Przepis ten przewiduje możliwość udostępnienia stronie treści protokołów i pism w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe albo za pośrednictwem innego systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu tych protokołów lub pism. To właśnie z uwagi na wprowadzone postanowienie o udostępnieniu stronom tą drogą pism sądowych zamieszczono następnie w Regulaminie urzędowania sądów powszechnych⁵ upoważnienie dla prezesa sądu do określenia zasad funkcjonowania takiego portalu⁶. Skoro było to jedynie upoważnienie dla umożliwienia stronom przeglądania i zapoznania się w ten sposób z aktami spraw – za pośrednictwem konta w systemie teleinformatycznym – to nie wprowadzono żadnej powinności uzyskania przez nie dostępu do portalu informacyjnego⁷.

³ Wyrażenie to obejmuje w niniejszym opracowaniu adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego i Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

⁴ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.), dalej – k.p.c.

⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2046 ze zm.), dalej – r.u.s.p.

⁶ N. Wójcik-Krokowska, *Informatyzacja sądownictwa oraz postępowania cywilnego – postulaty de lege lata i de lege ferenda*, „Monitor Prawniczy” 2021/3, s. 136.

⁷ Zgodnie z § 132 ust. 1 r.u.s.p. prezes sądu może zarządzić udostępnienie danych o sprawie, treści protokołów oraz pism sądowych i procesowych między innymi pełnomocnikom za pośrednictwem

Można by założyć w tym miejscu twierdzenie, że jeśli sąd dokonuje doręczenia pism przez portal informacyjny, to zawodowy pełnomocnik jest obowiązany uzyskać do niego dostęp, lecz tezę tę należy przeanalizować w odniesieniu do podstaw wyprowadzenia dyrektywy takiego zachowania w ramach regulacji prawnej⁸.

3. Kodeks postępowania cywilnego wymienia poszczególne miejsca, gdzie może być dokonane doręczenie pisma. Dokonuje się go bowiem w mieszkaniu, w miejscu pracy lub tam, gdzie się adresata zastanie (art. 135 § 1 k.p.c.)⁹ albo w siedzibie osoby prawnej (jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną) – a ściślej tam, gdzie jest organ uprawniony do reprezentacji (art. 133 § 2 k.p.c.) lub w miejscu wymienionym w rejestrze (art. 133 § 2² k.p.c.). W ramach szczególnych podmiotów jest to jeszcze jedno miejsce – adres udostępniony w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (art. 133 § 2¹ k.p.c.) lub miejsce – adres podany zgodnie z przepisami ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 133 § 2³ k.p.c.). Dla realizacji tej czynności konieczne staje się więc posiadanie przez sąd wiedzy o dokładnym adresie miejsca doręczenia¹⁰. Jest to obowiązek obciążający powoda, a powiązany z wnioskiem do sądu pierwszego pisma procesowego (art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c.). Ustawodawca w art. 135 § 2 zd. 1 k.p.c. wprowadził jeszcze ogólne uprawnienie do podania, ale już przez samą stronę, adresu skrytki pocztowej, który staje się miejscem doręczenia, a szczególnie do podania adresu do doręczeń przez podmiot wpisany do CEIDG (art. 133 § 2¹ k.p.c.) oraz przedsiębiorcę wpisanego do rejestru sądowego (art. 133 § 2² k.p.c.). Nie ma natomiast odmiennego uregulowania co do miejsca doręczenia pism dla pełnomocnika procesowego, jakim jest adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy. W przypadku Prokuraturii Generalnej jest oznaczone tylko miejsce Urzędu Prokuraturii Generalnej¹¹. Artykuł 126 § 2 pkt 1¹ k.p.c. rozciąga obowiązek oznaczenia miejsca zamieszkania lub siedziby i adresów na przedstawicieli ustawowych i pełnomocników stron. Nie ma zatem konieczności podawania oznaczonego przez ustawę odrębnego adresu dla zawodowego pełnomocnika bądź dokonania czynności związanej z dopuszczalnością doręczenia pisma w określonym miejscu. Uniezależnienie takiej czynności od zaznaczonego miejsca dokonania tej czynności obejmuje jedynie doręczenie elektroniczne realizowane za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 131¹ § 1 k.p.c.).

kont w systemie teleinformatycznym. Po uwierzytelnieniu na koncie pełnomocnik uzyskuje dostęp do danych o sprawie (§ 132 ust. 2 r.u.s.p.).

⁸ Taki obowiązek posiadania konta stwierdzono w opracowaniu M. Biała, *Zmiany w doręczeniach przez portal informacyjny w związku z nowelizacją tzw. instrukcji kancelaryjnej. Komentarz praktyczny*, LEX 2021.

⁹ Dla osób pozbawionych wolności jest to miejsce osadzenia; dla funkcjonariuszy Policji miejsce wykonywania służby; dla żołnierza miejsce odbywania służby (art. 137 § 1 i 2 k.p.c.).

¹⁰ Adres strony to obok nazwy miejscowości również nazwa ulicy – gdy są w danej miejscowości ulice – numer domu, mieszkania oraz numer pocztowego kodu adresowego i siedziba właściwego dla doręczeń urzędu pocztowego – E Rudkowska-Ząbczyk, P. Rodziewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2021, komentarz do art. 126, nb 26.

¹¹ Art. 44 w zw. z art. 2 ustawy z 15.12.2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2180 ze zm.); zob. postanowienie SN z 24.06.2020 r., IV CZ 10/20, LEX nr 3061257.

4. Kodeks łączy zarazem określony sposób doręczenia z odpowiednim miejscem jego dokonania albo uniezależnia go w ogóle od takiego miejsca, gdy jest to doręczenie elektroniczne. Są one także zróżnicowane wobec poszczególnych adresatów¹². W przypadku doręczenia pisma poprzez umieszczenie go w portalu informacyjnym sądu wprowadzono przy tym ograniczenie dla tego sposobu doręczenia, jakim jest niemożność jego dokonania przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (art. 15zsz⁹ ust. 2 zd. 1 ustawy COVID-19). System teleinformatyczny obsługujący postępowanie sądowe jest wprowadzony tylko w odrębnych postępowaniach. Prawo o ustroju sądów powszechnych¹³ przewiduje utrzymywanie przez Ministra Sprawiedliwości systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, w którym tworzy się i przetwarza akta sprawy (art. 53 § 1a p.u.s.p.). Z kolei ustawa o doręczeniach elektronicznych¹⁴ nakłada na adwokatów, radców prawnych powinność posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych (art. 9 ust. 1 u.d.e.). Ten obowiązek wejdzie w życie dopiero 5.07.2022 r. Połączono z nim czynność doręczenia pisma sądowa poprzez zmianę Kodeksu postępowania cywilnego z wprowadzeniem art. 131² k.p.c., który będzie obowiązywał od 1.10.2022 r. Sąd jest natomiast obowiązany do stosowania przepisów tej ustawy w obszarze doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej od 1.10.2029 r.¹⁵ Tak więc w chwili obecnej przewidziano doręczenie elektroniczne wykonywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w art. 131¹ k.p.c.¹⁶, jak również prowadzenie spraw w systemie teleinformatycznym, ale jak stanowi art. 125 § 2^{1a} k.p.c., jest to uzależnione od przyczyn technicznych leżących po stronie sądu¹⁷. Skoro jednak doręczenie przez portal informacyjny jest niejako wynikiem braku możliwości doręczenia przez system teleinformatyczny, to warto będzie porównać postępowanie przy takim sposobie doręczenia. Dla doręczenia elektronicznego konieczne staje się wcześniejsze wniesienie przez adresata pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo dokonanie wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinfor-

¹² Przy rozważanym zagadnieniu wiążącym się z osobami fizycznymi – z odrębnym postanowieniem co do Prokuratury Generalnej – dalsze uwagi będą ograniczone do doręczenia pisma osobom fizycznym.

¹³ Ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.), dalej – p.u.s.p.

¹⁴ Ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. poz. 2320 ze zm.), dalej – u.d.e.

¹⁵ Art. 155 ust. 7 u.d.e.

¹⁶ Tj. wyłącznie w przypadku, gdy istnieje system teleinformatyczny, który obsługuje postępowanie sądowe, mimo iż usunięto z treści przepisu art. 125 k.p.c. określenie odnoszące się do systemu teleinformatycznego jako „obsługującego postępowanie sądowe (system teleinformatyczny)” – na podstawie ustawy z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311 ze zm.). Zob. J. Gołaczyński, S. Kotecka-Kral, *Elektronizacja pism procesowych, doręczeń i posiedzeń jawnych w postępowaniu cywilnym w okresie pandemii COVID-19*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4, s. 649.

¹⁷ Tymczasem już w 2017 r. postulowano w literaturze przedmiotu posługiwanie się komunikacją elektroniczną w postępowaniu cywilnym, co przyczyniłoby się do całkowitej zmiany systemu doręczeń – Ł. Goździaszek, *Normy informatyczne w prawie postępowania cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2017/2, s. 53.

matycznego (art. 131¹ § 1 k.p.c.). Oświadczenie o wyborze lub rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego składa się za pośrednictwem tego systemu przy wcześniejszym założeniu konta. Jest ono wiążące w stosunku do osoby, która je złożyła (art. 125 § 2⁴ k.p.c.).

Przepis o doręczeniu elektronicznym wypadnie uzupełnić uregulowaniami rozporządzeń wydanych na podstawie upoważnień zamieszczonych w Kodeksie postępowania cywilnego. Paragraf 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych¹⁸ przewiduje umieszczenie pisma na koncie, z którego adresat wniósł pierwsze pismo w sprawie, jeśli przepis szczególny nie stanowi inaczej. Konto jest zbiorem danych, które identyfikują jego użytkownika (tożsamość właściciela konta), wraz z przyporządkowanymi zasobami systemu teleinformatycznego, który obsługuje postępowanie sądowe (§ 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe¹⁹; § 2 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe²⁰). Konto zakładało się w systemie teleinformatycznym tylko na wniosek złożony za pośrednictwem tego systemu (§ 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe²¹). Obecnie, od 1.12.2021 r., zakłada się je na wniosek w elektronicznym postępowaniu upominawczym (§ 9 ust 1 k.s.t.o.p.s.), zaś jego założenie w innych sprawach nastąpi wraz z wprowadzeniem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (§3 ust 1 i 3 k.s.t.o.p.s. w zw. z art. 53 § 1, § 1a i § 5 p.u.s.p.).

5. Z zaprezentowanej regulacji kodeksowej co do doręczenia pism sądowych da się wyprowadzić wniosek, że czynność ta jest dokonywana tylko w określonym miejscu, tam, gdzie adresat²² przebywa, wobec czego powinien mieć on świadomość realizowania w takim miejscu – wobec niego – odpowiedniego działania przez sąd, a gdzie jest obowiązany także współdziałać w przeprowadzeniu tej czynności. Inaczej przedstawia się to w miejscu zamieszkania bądź wykonywania pracy, jeśli dopuszczalne będzie także doręczenie zastępcze (art. 138 § 1 i 2 k.p.c., art. 139 § 1 k.p.c.), a inaczej jeszcze w miejscu przebywania adresata, choć nie będzie to dowolne miejsce przy wymaganii zapewnienia rzetelności

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.10.2015 r. w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych (Dz.U. poz. 1776 ze zm.).

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.10.2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (Dz.U. poz. 1783 ze zm.).

²⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2021 r. w sprawie konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (Dz.U. poz. 2204), dalej – k.s.t.o.p.s.

²¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26.04.2016 r. w sprawie trybu zakładania i udostępniania konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (Dz.U. poz. 637 ze zm.).

²² W rozumieniu podmiotu, do którego jest skierowane określone pismo – W. Broniewicz, I. Kunicki, A. Marciniak, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020, s. 114.

procesu jako realizacji jednego z elementów dostępu do sądu oraz powagi organu władzy²³. Przy takim powiązaniu realizacji tej czynności z wyznaczonym naturalnie miejscem pozostaje tym samym konieczność jego wytworzenia – przy doręczeniu elektronicznym – jako punktu odbioru pisma po uprzednim umieszczeniu go w nim przez sąd. Wobec tego niezbędne staje się umieszczenie pisma w postaci elektronicznej (w systemie teleinformatycznym) przy posiadaniu przez adresata odpowiedniego punktu dostępu do takiej treści, jakim jest założone przez niego konto.

Nawet ustawa o doręczeniach elektronicznych, dokonując zamiany Kodeksu postępowania cywilnego – poza uzależnieniem takiego doręczenia od warunków technicznych i organizacyjnych sądu – przewiduje doręczenie pism na adres do doręczeń elektronicznych przewidziany w art. 2 pkt 1 u.d.e., tj. na adres wpisany do bazy adresów elektronicznych bądź na adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego wniesiono pismo do sądu (art. 131² § 1 k.p.c.), jednak tylko gdy wniesiono pismo z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazano taki adres (art. 131² § 2 k.p.c.)²⁴, mimo iż ustawa nakłada na adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych, radców Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej obowiązek posiadania takiego adresu²⁵.

6. Sąd obowiązany jest do podjęcia czynności pozwalających na doręczenie pisma sądowego. Kompetencja sądu do przeprowadzenia tej czynności procesowej wiąże się w tym wypadku z powinnością jej realizacji. Z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego – co określa się jako oficjalność czynności doręczenia²⁶ – wynika nakaz zachowania sądu w postaci notyfikacji zdarzeń procesowych. Poszczególne przepisy kodeksu przewidują, kiedy sąd jest obowiązany do dokonania doręczenia²⁷ wraz ze wskazaniem, jakie pismo sądowe podlega doręczeniu²⁸.

²³ Przede wszystkim sekretariat sądu w przypadku obecności adresata (art. 132 § 2 k.p.c.), zaś w przedmiocie innych takich miejsc – przy zaznaczeniu, że jest to miejsce doręczenia, gdy adresat nie ma mieszkania lub miejsca pracy – to np. doręczenie na ulicy, w hotelu, w mieszkaniu innej osoby niż adresat, w restauracji, w kawiarni, w szpitalu – K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. I. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, komentarz do art. 135, uw. 9.

²⁴ Z dodaniem, że ustawy nie stosuje się, jeśli przepisy odrębne przewidują doręczanie korespondencji z wykorzystaniem innych niż adres do doręczeń elektronicznych rozwiązań techniczno-organizacyjnych, co obejmuje w szczególności doręczenie na konta w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe (art. 3 pkt 1 lit. d u.d.e.). Zarazem tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń następuje na wniosek (art. 11 pkt 1 u.d.e.).

²⁵ Art. 9 ust. 1 pkt 1, 2, 5, 7 u.d.e. – R. Kowalczyk, *System doręczeń z uwzględnieniem e-doręczeń (doręczeń elektronicznych oraz doręczeń przez Portal Informacyjny)*, komentarz praktyczny, LEX 2021, pkt III – 17; A. Skorupka, *Obowiązki adwokatów i radców prawnych w świetle ustawy o doręczeniach elektronicznych*, komentarz praktyczny, LEX 2021, pkt 4.

²⁶ Zgodnie z zasadą oficjalności doręczeń – K. Weitz [w:] *Kodeks...*, red. T. Ereciński, komentarz do art. 131, nb 11.

²⁷ K. Weitz [w:] *Kodeks...*, red. T. Ereciński, komentarz do art. 131, nb 11.

²⁸ Nawet gdy wprowadzona jest do doręczenia strona jak przy doręczeniu przez komornika sądowego – art. 139¹ § 1 k.p.c.

Dokonanie czynności konwencjonalnej w ramach normy kompetencyjnej²⁹ sprowadzającej się do stworzenia sytuacji umożliwiającej adresatowi zapoznanie się z treścią pisma prowadzi jednocześnie do aktualizacji nakazu jego zachowania w ramach tej normy. Norma prawna – norma merytoryczna – powinna bowiem określać warunki, w jakich adresat normy powinien zachować się w odpowiedni sposób³⁰, przy dodaniu, że system prawa składa się z norm udzielających kompetencji oraz norm merytorycznych³¹. Adresatem powyższej normy kompetencyjnej jest w tym wypadku podmiot, któremu doręcza się pismo. Zachowanie to polega zaś na obowiązku odbioru pisma wraz z oświadczeniem potwierdzającym ten fakt. Sankcją naruszenia tego nakazu jest przyjęcie skutku doręczenia pisma (art. 139 § 2 k.p.c.), wraz z dalszymi negatywnymi konsekwencjami dla tego podmiotu, gdy z doręczeniem wiązało się upoważnienie do dokonania czynności w sprawie wraz z ewentualnym obowiązkiem podjęcia takiego działania. Wystąpi ona również przy braku odbioru pisma z placówki operatora pocztowego (urzędu gminy) bądź z biura komornika (art. 139¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 3a ustawy o komornikach sądowych³²), jak i przy pozostawieniu pisma w aktach sprawy (art. 136 § 2 i 4 k.p.c., art. 139 § 3 i 3¹ k.p.c.), lecz sankcja taka może mieć miejsce tylko w razie naruszenia przez stronę nakazu zachowania wynikającego z aktualizacji normy prawnej, gdy zaistniała jej hipoteza w postaci prawidłowo zrealizowanej czynności dla umożliwienia adresatowi zapoznania się z pismem. Hipoteza ta obejmuje przy tym jej utworzenie w określonym miejscu, dniu i porze dnia (art. 134 § 1 k.p.c.). Dopiero wówczas aktualizuje się nakaz odbioru pisma z potwierdzeniem tego faktu. O ile więc dopuszczalne staje się stworzenie tej sytuacji dla zachowania adresata w oznaczonym przez ustawodawcę miejscu realizacji tej czynności procesowej, o tyle nie jest to możliwe w przypadku, gdy takie miejsce jest w przestrzeni, która ma być dopiero stworzona, i to przy udziale samego adresata. Działanie sądu, przy umieszczeniu pisma w portalu informacyjnym, sprowadza się bowiem tylko do umożliwienia adresatowi dostępu do akt, bez względu na to, że ma ono postać dostępu do systemu teleinformatycznego służącego do udostępnienia protokołów lub pism (art. 9 § 1 zd. 3 k.p.c.).

Oczywiście doręczenie pisma sądowego poprzez portal informacyjny sądu powinno być dokonane przez sąd zgodnie z art. 15zsz⁹ ust. 2 zd. 1 ustawy COVID-19, skoro z treści tego przepisu wynika powinność realizacji właśnie w ten sposób upoważnienia w przedmiocie czynności doręczenia. Ale czynność taka może być zrealizowana tylko w sytuacji posiadania przez pełnomocnika konta w portalu informacyjnym dla obszaru danego sądu apelacyjnego. Tym samym posiadanie już przed wejściem w życie ustawy konta w portalu informacyjnym bądź jego późniejsze założenie jest równoznaczne z powinnością sądu doręczenia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego portal

²⁹ Zob. w tym przedmiocie Z. Ziemiński, *Teoria Prawa*, Warszawa – Poznań 1978, s. 33; M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady – reguły, wskazówki*, Warszawa 2017, s. 27, 29.

³⁰ J. Wróblewski, *Modele systemów norm a system prawa*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1969/2, s. 23.

³¹ Z. Radwański, M. Zieliński [w:] *System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 313–314; S. Wronkowska, *O praktycznych aspektach tak zwanej hierarchii w systemie prawa* [w:] *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga Jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, red. A. Choduń, S. Czepita, Szczecin 2010, s. 428.

³² Ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.), dalej – u.k.s.

informacyjny oraz z obowiązkiem zawodowego pełnomocnika odbioru go na swoim koncie, ale brak założonego konta w portalu informacyjnym sądu nie może spowodować sankcji uznania za doręczone pisma, z którym się on nie zapoznał. Też tę warto będzie jeszcze zbadać poprzez dalszą wykładnię treści przepisów art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19 wraz z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniu.

Dla analizy poruszanego zagadnienia istotne staje się ściśle wyznaczenie zachowania zawodowego pełnomocnika – adresata normy kompetencyjnej – w sytuacji stworzenia mu przez sąd możliwości zapoznania się z treścią pisma sądowego. Jest on obowiązany do odbioru pisma w miejscu określonym przepisami Kodeksu postępowania cywilnego – oraz potwierdzenia jego odbioru wraz z datą. W razie realizacji tej czynności w systemie teleinformatycznym doręczenie wymaga posiadania przez adresata punktu odbioru pisma – konta. Nie ma zwykłego miejsca doręczenia, wobec czego musi być wytworzony przez adresata taki punkt odbioru, poprzez który staje się możliwy dostęp do treści pisma w postaci elektronicznej. Wymaga to zatem dodatkowego zachowania ze strony zawodowego pełnomocnika, ale takie zachowanie nie jest zawarte w treści art. 15zsz⁹ ust. 2 czy w ust. 3 ustawy COVID-19, podczas gdy nakaz powinien być umieszczony w odrębnej normie merytorycznej. Tam bowiem, gdzie stworzenie takiego miejsca pozostawiono inicjatywie strony, wprowadza ustawodawca dla niej odpowiednie upoważnienie. Jest to skrytka pocztowa (art. 135 § 2 k.p.c.) bądź miejsce zawarte w wyrażeniu „adres do doręczeń” (art. 133 § 2¹, § 2² k.p.c.). Będzie to konto w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe (§ 3 ust 1 i 3 czy § 9 ust 1 k.s.t.o.p.s.), nawet jeśli wniesienie pisma zostanie uzależnione od posiadania konta (art. 131¹ § 1 k.p.c.) albo adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych lub powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 131² § 1 k.p.c.).

Zarazem tylko naruszenie normatywnie wyznaczonego zachowania może prowadzić do sankcji wprowadzonej w art. 139 § 2 k.p.c. Tak będzie również przy następstwie zaniechania podjęcia działania odbioru pisma, jak wynika to z art. 139 § 1 k.p.c. czy z art. 3a ust. 3 u.k.s., lub przy następstwie braku możliwości doręczenia pisma wobec niepodania aktualnego adresu (art. 136 § 1, 2 i 4, art. 139 § 3 i art. 139 § 3¹ k.p.c.), gdy bez względu na wolę adresata uznany zostanie skutek czynności.

Norma postępowania jest wypowiedzią, która według reguł języka polskiego pozwala, by za jej pomocą nakazywać oznaczonym podmiotom podjęcie w określonych okolicznościach odpowiedniego zachowania lub powstrzymanie się od jakiegoś zachowania³³, przy czym na gruncie przepisów prawa cywilnego procesowego nie będzie aż tak istotne zagadnienie podniesione w nauce prawoznawstwa do rangi kontrowersyjnego, a odnoszące się do zasadności wyrażenia normy postępowania przy użyciu zwrotu „nakazuje się niech”

³³ Z. Ziemiński, *Przepis prawny a norma prawna*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1960/1, s. 105; M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Uzasadnienie twierdzeń ocen i norm w prawoznawstwie*, Warszawa 1988, s. 57; Z. Ziemiński [w:] S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997; Z. Ziemiński, *Teoria...*, s. 22; czy M. Zieliński, *Wykładnia...*, s. 17, 25; T. Gizbert-Studnicki, A. Grabowski, *Normy programowe w konstytucji* [w:] *Charakter i struktura norm konstytucji*, red. J. Trzciniński, Warszawa 1997, s. 96.

dla wprowadzenia odpowiedniego nakazu zachowania, by uniknąć zarzutu wieloznaczności pojawiającego się w innym wypadku słowa „powinien”³⁴.

Zatem hipoteza i dyspozycja normy zachowania wymaga udzielenia jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, kto, w jakich okolicznościach, jak powinien się zachować przy treści oznaczonego przepisu, a właściwie większej liczby przepisów prawa³⁵. W tym wypadku nie ma w art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19 treści, która wypełniałaby ramy konstrukcji normy zachowania dla adresata w postaci utworzenia dostępu do portalu informacyjnego poprzez odpowiednie konto założone przez niego w tym systemie, zwłaszcza że ma to być wypowiedź, która na gruncie reguł znaczeniowych języka polskiego bezpośrednio nakazuje danej osobie podjęcie odpowiedniego zachowania, gdy wystąpią określone okoliczności³⁶.

Nie da się wyprowadzić takiego nakazu nawet przy konstrukcji normy prawnej dla potrzeb postępowania, gdy jest ona ujmowana jako wydzielenie strony przedmiotowej – na którą składa się określony stan faktyczny i wynikająca z niego reguła zachowania – oraz strony podmiotowej, która dotyczy wskazania podmiotów objętych działaniem normy³⁷.

Nie zmieni tego również analiza treści art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19 z odwołaniem się do pojęcia normy postępowania jako wzoru – modelu³⁸, gdy jest ona tak właśnie budowana. Reguła normująca sposób zachowania – podstawowa jednostka prawa – powinna podawać, czyje zachowanie się reguluje, w jakich warunkach to następuje (jako hipoteza normy); określać, jakie zachowanie się wyznacza (dyspozycja normy); a także podawać konsekwencje³⁹, choć na gruncie prawa cywilnego procesowego zasadne byłoby przedstawienie poglądu, który eksponuje stwierdzenie, że właściwą regułą jest tylko reguła sankcjonowana, która reguluje zachowania adresatów pierwotnych, podczas gdy sankcja jest jedynie środkiem pomocniczym jako norma wtórna⁴⁰, z zaznaczeniem, że w przypadku

³⁴ M. Zieliński, *Wykładnia...*, s. 101–102.

³⁵ Przy rozróżnieniu przepisu prawa jako jednostki redakcyjnej tekstu prawnego, fragmentu tekstu prawnego, od normy prawnej – Z. Ziemiński, *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980, s. 110–189; M. Zieliński, *Wykładnia...*, s. 101–110.

³⁶ K. Świrydowicz, *W sprawie pojęcia obowiązku*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1981/1, s. 87.

³⁷ W. Broniewicz, *Normy, przestanki i zarzuty jurysdykcyjne w procesie cywilnym*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1969/2, s. 76.

³⁸ Zob. J. Wróblewski [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986, s. 342; S. Grzybowski [w:] S. Grzybowski, J. Skąpski, S. Wójcik, *Zarys prawa cywilnego*, Warszawa 1988, s. 7, 11.

³⁹ Te, które powinny nastąpić w wypadku, gdy osoba należąca do klasy osób wyznaczonych hipotezą normy – w warunkach przez nią wskazanych – nie zachowała się zgodnie z dyspozycją – J. Wróblewski [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria...*, s. 344. Autor zaznacza przy tym poglądy o podwójnej normie, gdy wprowadza się dwie reguły, tj. tę, która określa powinność zachowania się sankcjonowanego, i drugą, która określa powinność zachowania się sankcjonującego (tamże). Choć występuje także pogląd głoszący, że właściwą regułą jest tylko reguła sankcjonowana, która reguluje zachowania adresatów pierwotnych, podczas gdy sankcja jest jedynie środkiem pomocniczym jako norma wtórna (ale też prezentowany jest pogląd przeciwny) – J. Wróblewski [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria...*, s. 344.

⁴⁰ J. Wróblewski [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria...*, s. 344.

imperatywnych norm procesowych sankcja nie jest elementem tak istotnym jak w prawie karnym czy administracyjnym.

7. Tymczasem bez względu na dokonany wybór instytucji normy prawnej⁴¹ nie ma w art. 15zzs⁹ ustawy COVID-19 treści, która mogłaby stać się podstawą wyznaczenia zachowania pełnomocnika jako nakazu utworzenia konta w systemie teleinformatycznym oznaczonym jako portal informacyjny. Upoważnienie jednak sądu do dokonania czynności doręczenia pisma przy zmienionym sposobie realizacji reguł tego zachowania – wraz z nakazem jego realizacji – bez normy merytorycznej co do adresata takiego doręczenia, wymaga jeszcze zastanowienia się nad kwestią wyprowadzenia nakazu odpowiedniego zachowania w oparciu reguły inferencyjne.

Należałoby z kolei rozpocząć tę analizę od przedstawienia tezy podkreślonej w nauce, niezależnie od przyjętego poglądu autora odnośnie do zakresu prowadzonej wykładni⁴², że jedną z fundamentalnych zasad, na których opiera się w Polsce wszelki porządek prawny, jest konstytucyjna zasada zaufania do organów państwa⁴³. Istotna jest także argumentacja wiążąca się z prowadzeniem wykładni przepisów prawa przy prezentowanej koncepcji wykładni klaryfikacyjnej. Jako podstawowe wprowadzone zostało założenie, że każda wykładnia powinna w ramach dążenia do usunięcia przez podmiot stosujący prawo wątpliwości interpretacyjnej odwoływać się do wykładni *sensu stricto*, tj. do wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej⁴⁴. Przy czym przepis jasny nie wymaga wykładni. Obejmuje ona tylko przepis, którego sens jest wątpliwy, gdy nie da się bezspornie określić, do jakich stanów faktycznych, zdarzeń lub obiektów przepis lub jego fragment ma się odnosić⁴⁵. Nie wolno bowiem sądom prowadzić wykładni prawotwórczej poprzez akty interpretacji przepisu prawa⁴⁶. Dopuszczalność odstępstwa od oczywistego i jednoznacznego sensu językowego przepisu sprowadza się do przypadków wyjątkowych, gdy wykładnia językowa prowadzi do absurdalnych konsekwencji, jest rażąco sprzeczna z Konstytucją RP czy z powszechnie akceptowanymi zasadami sprawiedliwości⁴⁷. Toteż podmiot stosujący prawo powinien kierować się w płaszczyźnie wykładni podstawową regułą interpretacyjną, jaką jest dążenie do usunięcia wątpliwości znaczenia przepisów prawa poprzez wykładnię językową, a dalej systemową i funkcjonalną. Natomiast dopiero wtedy, gdy nie da ona

⁴¹ Nie był tutaj tak ważny wybór określonej koncepcji normy prawnej bądź też nawet szersza jeszcze prezentacja dalszych poglądów – co pozwoliło na ograniczenie się do wykorzystania wybranych instytucji prawnych.

⁴² W tym wypadku jest to tzw. klaryfikacyjna wykładnia zakładająca, że każda wykładnia polega na ustaleniu znaczenia przepisów prawa – L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2014, s. 15; z uwzględnieniem pierwszeństwa wykładni językowej oraz pomocniczości wykładni systemowej i funkcjonalnej – L. Morawski, *Zasady...*, s. 73, 97.

⁴³ L. Morawski, *Zasady...*, s. 31 (z powołaniem się na wyrok NSA we Wrocławiu z 26.03.1996 r., SA/Wr 1922/95, LEX nr 26677). J. Wróblewski [w:] *Pisma wybrane*, red. M. Zirk-Sadowski, Warszawa 2015, s. 183.

⁴⁴ L. Morawski, *Zasady...*, s. 23.

⁴⁵ J. Wróblewski [w:] *Pisma...*, red. M. Zirk-Sadowski, s. 182.

⁴⁶ L. Morawski, *Zasady...*, s. 21.

⁴⁷ L. Morawski, *Zasady...*, s. 22.

takiego rezultatu, dopuszczalne staje się przeprowadzenie wykładni *sensu largo* z wykorzystaniem reguł wnioskowań prawniczych⁴⁸.

Także Trybunał Konstytucyjny już w uchwale z 7.03.1995 r.⁴⁹ zaznaczył, że wykładnia ustalona przez Trybunał nie może być tworzeniem norm, lecz jest tylko ustaleniem właściwego rozumienia treści norm prawnych wyrażonych w przepisach ustawowych. Wobec tego odstępstwo od sensu literalnego przepisu może co prawda mieć miejsce, ale będą to sytuacje absolutnie wyjątkowe, skoro językowe znaczenie tekstu prawnego jest granicą dokonywanych wykładni⁵⁰.

Konkluzją tego stanowiska naukowego jest stwierdzenie, że jeśli sens językowy jest jasny, to niedopuszczalne będzie doszukiwanie się w jego treści jakichkolwiek „ukrytych” znaczeń lub przypisywania mu funkcji wykraczającej poza tą, jaka w sposób jawny wypływa z jego gramatycznego rozumienia⁵¹. Tekst przepisu art. 15zsz⁹ ust. 2 i 3 ustawy COVID-19 nie wzbudza zaś wątpliwości w zakresie wyznaczenia nakazu dokonania przez sąd czynności konwencjonalnej doręczenia pisma przy wprowadzonym przez ustawę szczególnym sposobie jej realizacji wraz z postanowieniem o zaistnieniu skutku tej czynności, jaki wywołuje w procesie doręczenie pisma sądowego, w razie zapoznania się przez adresata z jego treścią lub upływu 14 dni od chwili jego zamieszczenia w portalu informacyjnym. Uzupełnieniem tej normy kompetencyjnej jest podkreślany już wcześniej obowiązek odbioru pisma z oświadczeniem woli co do tego odbioru i potwierdzający fakt otrzymania pisma wraz z datą. W hipotezie normy zachowania adresata znajdzie się wówczas miejsce zamieszkania, miejsce pracy, miejsce zastania albo oznaczona przez stronę skrytka pocztowa bądź utworzone konto czy skrzynka doręczeń⁵². Tak więc tylko w przypadku zaistnienia okoliczności hipotezy co do miejsc, w których adresat jest obowiązany do zachowania w postaci odbioru pisma z potwierdzeniem tej czynności oraz jej datą, powstaje podstawa do przeprowadzenia – na tej bazie – dalszej wykładni według reguł inferencyjnych jako reguł instrumentalnego wynikania. Otóż niezależnie od tego, czy będzie to norma instrumentalnego nakazu⁵³ czy zakazu⁵⁴ – jej wyprowadzenie może nastąpić wyłącznie w oparciu

⁴⁸ L. Morawski, *Zasady...*, s. 23.

⁴⁹ Uchwała TK z 7.03.1995 r., W 9/94, OTK 1995/1, poz. 20.

⁵⁰ L. Morawski, *Zasady...*, s. 27.

⁵¹ L. Morawski, *Zasady...*, s. 52 – z odwołaniem się do postanowienia SN z 26.07.2007 r., I KZP 16/07, LEX nr 294005.

⁵² Skrzynka doręczeń jest przyporządkowana do adresu do doręczeń elektronicznych – art. 11, art. 2 pkt 9 u.d.e.; A. Skorupka, *Obowiązki...*, pkt 4. Ma ona umożliwić wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego – A. Gryszczyńska, K. Wojsyk [w:] *Doręczenie elektroniczne. Komentarz*, red. M. Wolbrandt-Gotowicz, LEX 2021, komentarz do art. 11, uw. 1.

⁵³ Sformułowana jako obowiązywanie także takich norm, które nakazują czyny niezbędne do zrealizowania zachowania będącego przedmiotem normy podstawowej – Z. Radwański, M. Zieliński [w:] *System...*, red. M. Safjan, s. 430; czy też – przy konieczności zrealizowania przez adresata określonego stanu rzeczy – jako nakaz czynienia wszystkiego, co w ramach aktualnej wiedzy o związkach przyczynowych stanowi warunek konieczny zrealizowania tego stanu rzeczy – Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019, s. 73.

⁵⁴ Sformułowana jako obowiązywanie także wszystkich tych norm zakazujących takich czynów, które byłyby wystarczające do niezrealizowania zachowania będącego przedmiotem normy podstawowej

o wymienioną tu podstawę kolejnych miejsc doręczenia, co obecnie nie obejmuje punktów informatycznych. Przykładem tak wyprowadzonego zachowania będzie np. nakaz usunięcia wszelkich przeszkód w dotarciu doręczyciela do miejsca doręczenia, by możliwe stało się wręczenie adresatowi pisma czy też zakaz wprowadzenia doręczyciela w błąd co do tożsamości odbierającego pismo, określenia miejsca doręczenia czy działań dla ukrycia się w miejscu pobytu. Nie jest dopuszczalne wprowadzenie przez taką wykładnię odrębną normy merytorycznej – zachowania dla stworzenia – współtworzenia – nowego punktu doręczenia – odbioru pisma.

Wcześniej już stwierdzono, że wykładnia klaryfikacyjna przepisu art. 15zsz⁹ ust. 2 i 3 ustawy COVID-19 kończy się na treści językowej bez potrzeby prowadzenia dalszych działań interpretacyjnych w obszarze wykładni systemowej czy funkcjonalnej, a tym bardziej wykładni *sensu largo*⁵⁵. Zwłaszcza że nie ma zasadnych argumentów dla potrzeby potwierdzania wykładni językowej wraz z pozostałymi rodzajami wykładni ani nie zachodzą podstawy do odstępstwa od dyrektywy językowej⁵⁶.

8. W podsumowaniu pozostaje więc przyjąć, że reguła zachowania wyprowadzona z przepisów art. 15zsz⁹ ustawy COVID-19 sprowadza się do powinności odbioru pisma umieszczonego przez sąd w portalu informacyjnym, gdy pełnomocnik posiada założone konto umożliwiające mu dostęp do treści pisma sądowego z sankcją przewidzianą w ustawie jako przyjęcie skutku doręczenia pisma w razie zaniechania podjęcia czynności zapoznania się z jego treścią.

W odpowiedzi zaś na postawione w zagadnieniu pytanie należy stwierdzić, iż nie można przyjąć skutku doręczenia pisma sądowego względem pełnomocnika, który nie złożył wniosku o założenie konta w portalu informacyjnym dla zapoznania się z treścią pisma sądowego.

Abstract

Is it possible to accept the effect of service on an attorney who has not submitted an application for an account on an information portal to peruse the content of the document?

dr Ireneusz Wolwiak – *assistant Professor, Institute of Law, Faculty of Law and Administration, University of Silesia in Katowice, judge, Poland*
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6894-058X>

During the period when the state of epidemic emergency or the state of epidemic declared due to pandemic COVID-19 is in force, and within one year from the cancel-

– Z. Radwański, M. Zieliński [w:] *System...*, red. M. Safjan, s. 430; czy też – przy konieczności zrealizowania przez adresata określonego stanu rzeczy – jako jeszcze zakaz czynienia czegokolwiek, co w świetle wiedzy jest warunkiem wystarczającym do jego niezrealizowania – Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo...*, s. 73.

⁵⁵ L. Morawski, *Zasady...*, s. 75–76.

⁵⁶ L. Morawski, *Zasady...*, s. 83–92.

lation of the last of them, the service of court documents in civil proceedings for an advocate, legal counsel, patent attorney and the Attorney General of the Republic of Poland is to be made by placing its content in the ICT system. Service of the documents is limited to placing the content of the letter on the information portal, which is to enable the attorney to read it in an electronic form. At the same time, the Act provides that the service has procedural effects appropriate to the service of the court documents in accordance with the provisions of the Polish Civil Procedure Code. However, the legislator did not introduce a provision imposing on the attorney the obligation to set up an account on the portal, which is necessary to gain access to the content of the document. The interpretation of the content of the provisions of the Act as well as the rules of inferential application do not lead to the inference of an order to establish such an account by an attorney. Therefore, the obligation to collect the document posted on the information portal applies to an attorney who has an account that allows him to access its content.

Keywords: civil proceedings, attorney, service of documents, court document, teleinformation system

Bibliografia/References

- Biała M., *Zmiany w doręczeniach przez portal informacyjny w związku z nowelizacją tzw. instrukcji kancelaryjnej. Komentarz praktyczny*, LEX 2021.
- Broniewicz W., Kunicki I., Marciniak A., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020.
- Broniewicz W., *Normy, przesłanki i zarzuty jurysdykcyjne w procesie cywilnym*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1969/2.
- Gizbert-Studnicki T., Grabowski A., *Normy programowe w konstytucji* [w:] *Charakter i struktura norm konstytucji*, red. J. Trzciniński, Warszawa 1997.
- Gołaczyński J., Kotecka-Kral S., *Elektronizacja pism procesowych, doręczeń i posiedzeń jawnych w postępowaniu cywilnym w okresie pandemii COVID-19*, „Polski Proces Cywilny” 2020/4.
- Goździaszek Ł., *Normy informatyczne w prawie postępowania cywilnego*, „Przegląd Sądowy” 2017/2.
- Gryszczyńska A., Wojsyk K. [w:] *Doręczenie elektroniczne. Komentarz*, red. M. Wolbrandt-Gotowicz, LEX 2021.
- Grzybowski S. [w:] S. Grzybowski, J. Skąpski, S. Wójcik, *Zarys prawa cywilnego*, Warszawa 1988.
- Kowalczyk R., *System doręczeń z uwzględnieniem e-doręczeń (doręczeń elektronicznych oraz doręczeń przez Portal Informacyjny), komentarz praktyczny*, LEX 2021.
- Kurek J. [w:] *Ustawa o doręczeniach elektronicznych. Komentarz*, red. K. Chałubińska-Jentkiewicz, J. Kurek, Warszawa 2021.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2014.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2019.
- Radwański Z., Zieliński M. [w:] *System Prawa Prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2007.

- Rudkowska-Ząbczyk E., Rodziejewicz P. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2021.
- Skorupka A., *Obowiązki adwokatów i radców prawnych w świetle ustawy o doręczeniach elektronicznych, komentarz praktyczny*, LEX 2021.
- Świrydowicz K., *W sprawie pojęcia obowiązku*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1981/1.
- Weitz K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. I. Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Erciński, Warszawa 2016.
- Wójcik-Krokowska N., *Informatyzacja sądownictwa oraz postępowania cywilnego – postulatory de lege lata i de lege ferenda*, „Monitor Prawniczy” 2021/3.
- Wronkowska S., *O praktycznych aspektach tak zwanej hierarchii w systemie prawa* [w:] *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga Jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, red. A. Choduń, S. Czepita, Szczecin 2010.
- Wróblewski J., *Modele systemów norm a system prawa*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1969/2.
- Wróblewski J. [w:] *Pisma wybrane*, red. M. Zirk-Sadowski, Warszawa 2015.
- Wróblewski J. [w:] W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki*, Warszawa 2017.
- Zieliński M., Ziemiński Z., *Uzasadnienie twierdzeń ocen i norm w prawoznawstwie*, Warszawa 1988.
- Ziemiński Z., *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.
- Ziemiński Z., *Przepis prawny a norma prawna*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1960/1.
- Ziemiński Z., *Teoria Prawa*, Warszawa – Poznań 1978.
- Ziemiński Z. [w:] S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997.